Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

NATIONALMUSEET
OG
PROVINDSMUSEERNE.

AF

KONSUL F. OLLENDORFF. JUSTITSRAAD LØNBORG FRIIS,
OVERLÆRER F. C. LORENTZEN, PROFESSOR MATHIAS BIDSTRUP,
MUSEUMSDIREKTØR, DR. PHIL. M. MACKEPRANG OG MUSEUMSDIREKTØR,
DR. PHIL. SOPHUS MÜLLER.

SÆRTRYK AF
AARBØGER FOR NORDISK OLDKYNDIGHED OG HISTORIE, 1912.

KJØBENHAVN.
H. H. THIELES BOGTRYKKERI.
1912.

NATIONALMUSEET
OG
PROVINDSMUSEERNE.

AF

KONSUL F. OLLENDORFF. JUSTITSRAAD LØNBORG FRIIS,
OVERLÆRER F. C. LORENTZEN, PROFESSOR MATHIAS BIDSTRUP.
MUSEUMSDIREKTØR, DR. PHIL. M. MACKEPRANG OG MUSEUMSDIREKTØR,
DR. PHIL. SOPHUS MÜLLER.

SÆRTRYK AF
AARBØGER FOR NORDISK OLDKYNDIGHED OG HISTORIE. 1912.

KJØBENHAVN.
H. H. THIELES BOGTRYKKERI.
1912.

NATIONALMUSEET OG PROVINDSMUSEERNE.

AF

KONSUL F. OLLENDORFF. JUSTITSRAAD LØNBORG FRIIS,
OVERLÆRER F. C. LORENTZEN, PROFESSOR MATHIAS BIDSTRUP,
MUSEUMSDIREKTØR, DR. PHIL. M. MACKEPRANG OG MUSEUMSDIREKTØR,
DR. PHIL. SOPHUS MÜLLER.

Efterfølgende Indlæg fremkommer for at fremsætte den Erfaring jeg, som Medlem af Bestyrelsen for Aarhus Museums historiske Afdeling, har om de Forhold, hvorunder Provindsmuseerne virke, og om disse Samlingers Forhold til Nationalmuseet, saaledes som det i Aarenes Løb har udviklet sig. Det er da særligt Samlingerne fra den forhistoriske Tid, den Tidsperiode, for hvilken Samarbeidet med Nationalmuseet har den største Betydning, jeg ønsker at omtale, ligesom det, der fremsættes, i Hovedsagen kun hentyder til de Provindsmuseer, der, ligesom Aarhus, erholde Støtte af Staten.

Som bekjendt er »Det Kongelige Oldnordiske Museum i Kjøbenhavn«, nu Nationalmuseets danske Afdeling, grundlagt 1807 og kunde altsaa for faa Aar siden feire sin 100-aarige Jubilæumsfest. Først henimod 50 Aar efter denne Samlings Grundlæggelse opstod i Landets Provindsbyer Tanken om at være med i det Arbeide, der her var grundlagt til Belysning af vort Lands tidligste Fortid.

Saavidt mig bekjendt er »Det historisk antikvariske Selskab i Aarhus« det ældste af de Selskaber i Provindserne, der oprettedes med dette Formaal for Øie. Den 30. Novbr. 1860 udsendte otte historisk interesserede Folk i Aarhus Opfordring til Dannelse af dette Selskab, hvorunder Grundlæggelse af en historisk Samling, hvilken blev Grundlaget for den nuværende historiske Museumsafdeling. Selskabet con-

stitueredes ved et Møde den 29. Januar 1861, og de af Indbyderne udarbeidede Love vedtoges ved Selskabets første Generalforsamling 19. Marts 1861.

Det tjener disse otte nationalttænkende Indbydere til Ære, at de allerede den Gang indsaa, at der ved Oprettelsen af offentlige Provindssamlinger ikke maatte skabes en Konkurrence til Oldnordisk Museum, men at man burde støtte dette efter Evne. Det siges nemlig i den udsendte Indbydelse: »En Grundsætning for Selskabet er, at Museet for nordiske Oldsager i Kjøbenhavn imod Vederlag bør have de Stykker, som det maatte ønske«, og denne Bestemmelse gik over i de for Selskabet vedtagne Love.

Senere, da Aarhussamlingen og de andre Provindssamlinger, som alle eiedes af locale Selskaber, ifølge Overenskomst med Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, i 1887 gik over til at blive selveiende offentlige Stiftelser, blev der tilstaaet disse Tilskud af Staten. Disse Statsbevillinger er ved Skrivelser fra nævnte Ministerium gjort afhængig af:

1. at Samlingerne stilles under Tilsyn af det Kongelige Oldnordiske Museum — og at dette, i Forbindelse med Samlingens Bestyrelse, tager Bestemmelse om, hvad der af de for Statens Tilskud erhvervede Sager skal optages i Samlingen, og hvad der paa Grund af særlig Betydning, navnlig i videnskabelig Henseende, vil være at afgive til Oldnordisk Museum, som herfor yder det for Indkjøbet anvendte Beløb som Vederlag, saafremt dette ikke kan ydes i andre Oldsager.
2. Samlingens Bestyrelse skal søge Veiledning hos Museets Tilsynshavende med Hensyn til Indkjøb, Opstilling m. m.
3. at, hvad der af de aarlige Statstilskud ikke er anvendt til Indkjøb, kan anvendes til Udgravninger af Omegnens Mindesmærker fra Oldtiden, som ere truede med Tilintetgjørelse, dog at det alene skal tilkomme Oldnordisk Museum at fatte Bestemmelse om og lede Ud-

gravningerne, samt afgjøre, hvor de fremkomne Fund skal opbevares.

4. Eventuel Uenighed om det foran anførte, imellem Oldnordisk Museum og Samlingernes Bestyrelser, afgjøres af Direktøren for Oldnordisk Museum.

Efter disse Regler administreres altsaa alle de statsunderstøttede Provindsmuseer, og det maa siges, at det er forudseende og meget kloge Betingelser, der her stilledes, idet der herved er skabt et Samarbeide imellem Nationalmuseet og disse Provindsmuseer, som har været til stor Gavn for begge Parter, og som ingen af disse kan undvære.

For at kunne bedømme disse Forhold rigtigt, maa man gjøre sig klart, at Nationalmuseet er det eneste med virkelig videnskabelig Sagkundskab ledede Museum i Landet, at dette er et Statsmuseum (altsaa hele Landets Eiendom), hvor det største og fra hele Landet indsamlede Materiale forefindes, og hvorfra alle videnskabelige Undersøgelser i Marken ledes, hvorfor det da ogsaa er det eneste Sted, hvor det videnskabelige, arkæologiske Studium kan foregaa. I Modsætning hertil ledes Provindssamlingerne af arkæologiske Dilettanter, som af Interesse for Sagen have paataget sig dette, og det er klart, at der ingensomhelst Sikkerhed er for, at der altid her kan findes Folk med tilstrækkelig Indsigt til, uden Veiledning, at lede disse Samlinger paa forsvarlig Maade.

Nationalmuseet har ved den trufne Ordning faaet Indseende med Provindssamlingerne og kan derigjennem holde sig à jour med, hvad der i Provindserne erhverves af fremdragne Oldsager. Det har Ret til, hvor Statens Midler anvendes til Udgravninger, at lede disse og bestemme, hvor de Fund, der herved fremdrages, skal opbevares, og Ret til at udtage af det, Provindsmuseerne erhverve ved Kjøb, hvad der for Nationalmuseet har videnskabelig Betydning eller særlig Værdi, imod at refundere det for Sagerne erlagte Beløb. Disse enkelte Ting har jo for den videnskabelige Samling langt større Betydning, end Afsavnet har for Provindssamlingen.

Ingen, som har virkelig Interesse for, at Studiet af vort Lands Fortid kan fortsættes, kan fremsætte berettigede Indvendinger imod dette, og Hovedsamlingen, hvor det store videnskabelige Studium foregaar, maa selvfølgelig have den allerstørste Interesse i at bevare foran nævnte Rettigheder, uden hvilke dens verdensberømte Position successive vil undergraves, og Provindsmuseerne maa ikke glemme, at det er herfra vi hente vor Viden. Undergrave vi dennes Position, undergrave vi samtidig vor egen Fremtidsudvikling.

Ligesaa selvfølgeligt maa det være, at Staten forlanger, ved sine egne videnskabeligt uddannede Embedsmænd, at føre Kontrol med, at de Midler, der tilstaas os af Statskassen, anvendes paa forsvarlig Maade.

For Provindsmuseerne har den trufne Ordning ikke mindre Betydning.

Dette viser sig klart ved, at saa godt som alle disse Samlinger nu ere systematisk ordnede efter Nationalsamlingens Mønster, saaledes at disse nu ere i Stand til at opfylde deres Bestemmelse, nemlig for Egnens Befolkning at virke oplysende og veiledende, og derved vække Sansen for vort Lands fjærneste Fortid. Vi har ved den trufne Ordning opnaaet Samarbeide med Nationalmuseet. Vi faa ved de Kontrolbesøg, som dettes Embedsmand aarlig aflægger hos os, ikke alene al den Veiledning, vi ønske og have Behov, men vi faa ogsaa derved en høist gavnlig Kritik af alle de Sager, vi have erhvervet, og for den, der samvittighedsfuldt vil røgte det Hverv, han som Leder af en Provindssamling har paataget sig, kan dette kun være i højeste Grad kjærkomment.

Vi kunne henvende os til Nationalmuseets Embedsmænd om Raad og Veiledning, naar vi ville, og vi træffe altid der den største Beredvillighed til at assistere os, og det skal her udtales, at dette gjælder for alle Nationalmuseets Afdelinger og disses forskjellige Embedsmænd. Vi kunne til Nationalmuseet indsende skrøbelige, af Tidens Tand medtagne Oldsager, og faa disse præparerede i Museets fortrinlige Labo-

ratorium, hvilket yder os Garanti for, at dette sker saa godt, som det overhovedet er muligt. Den lille Udgift, der er forbundet med dette, er godt anvendt. Nationalmuseet foranlediger, at der tilgaar vore Samlinger videnskabelige Værker og Tidsskrifter, som udgives paa dettes Foranledning, og hvorved vi holdes à jour med arkæologiske Fremskridt. Af Nationalmuseet kunne vi fra Tid til anden faa overladt Kopier af Samlingens interessanteste Ting. Af særlig Interesse for de Besøgende er det, at der derved gives disse Lejlighed til at se Guld- og Sølv-Oldsager i naturtro Gjengivelser, idet Originalerne jo som Danefæ alle opbevares i Nationalsamlingen, hvor mange kun sjældent have Lejlighed til at komme.

Den Kontrol, Provindsmuseet er underkastet, er en absolut Nødvendighed overfor de hyppigt skiftende Bestyrelser, hvis Medlemmer vælges blandt vedk. Byes Beboere, og da det, som foran nævnt, ingenlunde er sikkert, at der til dette Hverv altid kan findes Folk med tilstrækkelig arkæologisk Indsigt, bliver det absolut fornødent, at Samlingerne ved den sagkyndige Kontrol værnes for Vanrøgt.

Den bestaaende Ordning, der saaledes er baseret paa Samarbeide imellem Nationalmuseet og Provindsmuseerne, har nu i de 25 Aar, den har virket, vist sig at være til stor Gavn for begge Parter, og det vil efter min Mening være ganske urimeligt og ikke ufarligt for begge Parter at søge dette forandret. Dette Indlæg fremkommer derfor for at advare imod at røre ved denne Ordning, og fremkommer just nu, fordi der iaar fra en enkelt Side, dels ved et Circulaire til Provindsmuseerne, og dels ved et Fællesmøde af disse, hvilket blev afholdt 3. Mai iaar i Nationalmuseet, fremkom Ønsker i Retning af at emancipere sig fra Nationalmuseets Kontrol og den dette tillagte Ret til Udtagelse af Oldsager. Ved Mødet fandt disse revolutionære Ønsker da heller ikke Tilslutning fra en eneste anden Side, og de enkelte af Forslagsstilleren til Begrundelse fremførte Exempler, der skulde godtgjøre, at Nationalmuseet var gaaet Provindsmuseernes

Interesse for nær, eller at dette vilde ske, viste sig at bero paa Forslagsstillerens mangelfulde Kjendskab til de faktiske Forhold og til de af Nationalmuseet vedtagne Bestemmelser.

Ved de Forhandlinger, der førtes, og hvorom hele Mødet kom til at dreie sig, blev jeg yderligere bestyrket i, at alle, der ønsker vort Lands arkæologiske Studium bevaret og fremmet og har virkelig Respekt for dette, maa ønske det bestaaende Samarbeide og de gjældende Bestemmelser opretholdt i sin fulde Udstrækning.

Skal noget forandres, bør det gaa i Retning af forøget Kontrol, og helst saaledes, at ogsaa alle de ikke statsunderstøttede Provindsmuseer, som foruden historiske Ting have Oldsager, af Interesse for det videnskabelige Oldtidsstudium frivilligt underkaste sig de samme Bestemmelser, der gjælde for os, og derved mulig opnaa Nationalmuseets værdifulde Veiledning.

En Fare, der truer de ældre Provindssamlingers fremtidige Udvikling, ligger i, at der i de senere Aar søges oprettet Museer i saagodtsom hver eneste By, ja man hører endog Ønsker om Museer i Landkommuner. Herved hæmmes den i høi Grad ønskelige Supplering af de ældre Samlinger, og da der ikke paa naturlig Maade fremkommer tilstrækkeligt af Oldsager til, at disse nye Samlinger kan blive blot nogenlunde fyldige og veiledende, vil det let føre til Masseplyndring af endnu bevarede og ikke fredlyste Gravhøie, og her bør raabes et alvorligt Varsko. De nye Samlinger bør sikkert klogest begrændses til kun at omfatte locale Ting fra den historiske Tid. Paa dette Omraade have de Betingelser for at kunne indsamle et saa godt og fyldigt Materiale, at der deraf kan skabes Samlinger af Interesse, og at bevare Ting, som ellers vil gaa tilgrunde.

F. Ollendorff.

Aarhus, 19. Juni 1912.

Da jeg for Tiden er Reconvalescent efter en svær Sygdom, er det mig desværre umuligt at nedskrive, hvad jeg paa Mødet i København den 3. Maj udtalte om Forholdet mellem Nationalmuseet og Provinsmuseerne, og jeg maa derfor indskrænke mig til herved at give Hr. Konsul F. Ollendorffs foranstaaende Udtalelse min fulde Tilslutning.

Hjørring, 2. Aug. 1912. *Lønborg Friis.*

Forholdet mellem Nationalmuseet og de statsunderstøttede Provinsmuseer ordnedes ved den ministerielle Skrivelse af 26. April 1887.

Ved denne blev det bestemt, at Provinsmuseerne stilledes under Tilsyn af det kongelige oldnordiske Museum, der aarlig ved en af sine Funktionærer skulde undersøge Anvendelsen af det Beløb, der ydedes af Statskassen, og i Forbindelse med Bestyrelsen tage Bestemmelse om, hvad der af de for Tilskuddet indkøbte Sager skulde optages i Samlingen, og hvad der paa Grund af særlig Betydning navnlig i videnskabelig Henseende, vilde være at afgive til Museet for de nordiske Oldsager. For saa vidt Vederlag for de afgivne Genstande ikke kunde ydes i andre Oldsager, vilde det blive at yde i Penge med det paa Indkøbet anvendte Beløb.

Kunde der ikke opnaas Enighed mellem Bestyrelsen og det oldnordiske Museums Tilsynshavende i saadanne Tilfælde, hvor Samraad skulde finde Sted, vilde Sagen være at forelægge det oldnordiske Museums Direktør til Afgørelse.

Hvor god denne Ordning var, og i hvilken Grad den havde forstaaet at varetage begge Parters berettigede Interesser, ses bedst af, at den bestod uantastet i 24 Aar. Først i det følgende Aar — i Aar — blev den Genstand for et Angreb, der dog nærmest fik Betydning ved den ringe Tilslutning, det fandt, et Bevis paa, hvor uberettiget det havde været.

Angrebet kom fra Randers Museum, der i et Cirkulære

til Provinsmuseerne fremsatte en Række Anker, hvis Hovedindhold var følgende:

Ordningen var truffet paa et Tidspunkt, da de historiske Samlinger i Provinserne var færre i Tal og mindre omfattende end nu. I de forløbne 25 Aar var der gaaet stærke historiske Strømninger hen over Landet. Ny historiske Samfund og Museer var stiftede i Provinserne, og de ældre Samlinger var voksede stærkt og omfattedes med stor Interesse af Befolkningen.

Under disse forandrede Forhold virkede Ordningen af 1887 uheldigt. Der var noget nedslaaende i, at Nationalmuseets Repræsentant kunde udtage og overføre til Kjøbenhavn de sjældneste og bedste Ting blandt Provinsmuseernes Erhvervelser, og i at Nationalmuseet i Tilfælde af Uenighed blev gjort til Dommer i sin egen Sag, et Forhold, der stred mod almindelige Retsprincipper. Hvad enten det gjaldt Oldsager, Runestene eller Kirkernes Inventar, burde Genstandene saa vidt muligt forblive i den Egn af Landet, hvor de historisk hørte hjemme. Deres Fjernelse derfra vilde være en Uret mod Befolkningen, der sjældent eller aldrig vilde faa Tingene at se, naar de blev overførte til et kjøbenhavnsk Museum.

Skrivelsen var rettet til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet og indeholdt til Slutning en Række Forslag til en ny Ordning.

Af det foran anførte vil det imidlertid formentlig tilstrækkelig fremgaa, at Skrivelsens Indhold var i høj Grad revolutionær. Det var, som jeg tillod mig at sige paa Mødet i Kjøbenhavn den 3. Maj, hvor Provinsmuseerne var Nationalmuseets Gæster, et Brud med Fortiden. Det var en Fanfare, et Kampraab, en Indvielse af en ny Tid, en Sværdtid og Ulvtid. De gamle Baand, der knyttede Provinsmuseerne til Nationalmuseet, skulde overhugges, de bestaaende Former sønderbrydes, Nationalmuseets Indflydelse svækkes og dets Forrettigheder afskaffes.

Maalet, der stiles mod, er klart angivet. Forskellen mel-

lem Nationalmuseet og Provinsmuseerne skulde slettes. Derfor benævnes Nationalmuseet: et kjøbenhavnsk Museum. For Fremtiden vilde vi ikke længere blot have ét Nationalmuseum, men en Mængde Nationalmuseer, der alle kom til at staa som sideordnede, udstyrede med de samme Rettigheder. Museet i Randers vilde ikke længere behøve at tage Hensyn til Anker, fremsatte af Søster Museet i Kjøbenhavn. Det var Tanken om et videnskabeligt Centrum udenfor Kjøbenhavn, der her kritikløst var ført ud i sine yderste Konsekvenser. Den lokale Patriotisme var ikke veget tilbage for at kræve sit eget, uvillig til at bringe Ofre for det almene Vel og uden Forstaaelse af sin egen Begrænsning. Den »Uret«, som det formenes at kunne være mod Befolkningen, at fjerne Genstande fra den Egn, hvor de har hjemme ɔ: er fundne, er for intet at regne mod den Uret, der øves mod den arkæologiske Videnskab ved at forholde den Stykker, som er af Betydning for videnskabelig Forskning. Har Befolkningen en virkelig historisk Interesse, kan den kun føle sig tilfredsstillet ved, at Videnskabens Krav sker Fyldest. Dette Forhold kan imidlertid ene bedømmes af Nationalmuseet. Derfor har Ministeriet ogsaa gjort dette og ikke et Provinsmuseums Bestyrelse »til Dommer i sin egen Sag«. —

Som et passende Vederlag i Penge for afgivne Genstande har Staten bestemt det paa Indkøbet anvendte Beløb. Randers Museums Bestyrelse foreslaar dette forandret til »et Vederlag, der svarer til Genstandenes virkelige Værdi«.

Staten maatte i Sandhed være en daarlig Forretningsmand, om den støttede Provinsmuseerne til Indkøb, som den senere maatte erhverve til en opskruet Pris. I øvrigt har der udviklet sig den meget tiltalende Praksis, at Nationalmuseet, naar det modtager Sager, som Provinsmuseerne paa Grund af Forholdene har erhvervet for en lille Pris, tilstiller Finderen det Beløb, der svarer til Sagernes virkelige Værdi. Herved sker Retfærdigheden bedst Fyldest. Finderen faar alt, hvad der kan tilkomme ham, og intet

Museum kan med Grund beklage sig over ikke at have kunnet indkassere en Fortjeneste, hvortil det maa siges at have mere juridisk end moralsk Ret.

Til Slutning kun endnu en lille Gentagelse fra Mødet den 3. Maj.

»Vi er alle Børn af vor Tid og Randers Museum ogsaa, maaske det endogsaa er lidt forud for os andre paa dette Punkt. Selvstyre, det er Tidens Løsen. Homerule for Irland, Homerule for Wales og Homerule for Museet i Randers.

Man har efter Hegel som Billede paa den historiske Udvikling brugt en Linie, ved hvis nederste Ende man satte de Stater, hvor kun én Mand er fri, medens man ved Liniens øverste Ende anbragte de Stater, hvor mange er fri. Efter vor Opfattelse vil der maaske blive tildelt os Plads ved Liniens nederste Ende; jeg vil saa foreslaa, at Randers Museum faar Plads ved den øverste. Men jeg maa tilstaa, at jeg synes selv, at denne Lignelse halter vel meget. Hellere vil jeg anbringe os paa hver sin Side af en Linie, men saa tror jeg nok, at Randers maa finde sig i at faa Plads paa den forkerte Side. Ved denne Linie tænker jeg paa Grænsen mellem den berettigede og den uberettigede Selvstændighed.

Berettigelsen til Selvstyre ligger i, at vi, der lever paa Stedet, kender de lokale Forhold bedst og derfor ogsaa bedst kan varetage de stedlige Interesser. Men en Begrænsning er her nødvendig. De enkelte selvbestemmende Centrer kan ikke have den højeste Afgørelse i Spørgsmaal, der angaar det store Hele, hvoraf de selv udgør en Del. Vor Selvstændighed vilde være dyrekøbt, hvis den samtidig forringede Nationalmuseets Betydning og Indflydelse. Ogsaa i vort Forhold til Nationalmuseet gælder hvad der staar paa de engelske Arbejderes Fane: »United we stand, divided we fall«. Enighed gør os stærke. Vi kan ikke undvære Nationalmuseets Vejledning og Kontrol, og det kan ved at gennemgaa vore aarlige Indkøb erhverve Stykker, som det kan bruge i Videnskabens Tjeneste. Vor Betydning bliver ikke

mindre derved. Den vokser i samme Grad som vi bidrager til at forøge den nationale Skat, som er hele Nationens Ejendom og hele Landets Stolthed. At den bør have sin Plads i Landets Hovedstad, derom bør vi alle dog vist kunne enes.

Aarhus, i Juni 1912. *F. C. Lorentzen.*

Glædeligvis er der her i Landet i den sidste Menneskealder vaagnet en god og stedse stigende Interesse for Museer, Samlinger, der saa i en og saa i en anden Retning viser vort Lands Kultur fra Fortid og Nutid.

Ikke mindst har Interessen samlet sig om de Museer, der gemmer forhistoriske Genstande. Og hvorfor? Vel noget fordi det, vi der faaer at se, er forskelligt fra vor Tids Tilvirkning, men sikkerlig allermest — og heldigvis, — fordi vi mere og mere erfare, at Fortids-Museumsgenstandene, som de findes samlede, undersøgte og opstillede, giver os en meget stor Viden om vort Lands og vort Folks aandelige og materielle Tilstand for Aartusinder tilbage.

Saaledes er vort Nationalmuseums Samlinger en synlig, haandgribelig og tilforladelig Historiemeddeler.

Museumsgenstandene, der ere fundne i og paa dansk Jord, hele Landet over, de der ere hugne og slebne i Sten, tilvirkede i Guld og Sølv, Bronse og andre Metaller, i Glas og brændt Ler, i Ben og i Træ og adskilligt andet, fortælle alle om Oldtidsfædrenes Kultur. De mange Forsvarsredskaber fortæller om Folkenes Kampe for Tilværelsen, og Gravfundene om de døde og disses efterlevendes Forestilling om en Tilværelse efter Døden m. m.

Men naar vort Nationalmuseum er bleven os en saa fortrinlig Historiemeddeler, et tilforladeligt, historisk Anskuelsesbillede, hvis danske Afdeling har naaet et verdensanerkendt 1ste Rangs Standpunkt, som alle danske inderlig kan glædes over, da bør vi ogsaa vide, at det ikke er naaet uden dets Styrelses, dets Videnskabsmænds og disses Medarbejderes

store Kærlighed til Sagen, og igennem et meget brydsomt Arbejde, underbygget med systematisk, maalsikker Videnskab og den gennem Arbejdsaarene her i Landet, saavelsom ude fra de store Kulturlande indsamlede Erfaring.

Ad de besværlige, langsomt fremkommelige Samler- og Undersøgelses-Veje er der blevet arbejdet. Ogsaa for at komme i den bedst mulige Forstaaelse med Landets Befolkning om Findesteder og Fundgenstande, der saa vidt som det har været muligt, først ude paa Findestedet, i Forening med dette, er blevet meget grundigt undersøgt. Dernæst Fundene indsendte paa Museet til Videreundersøgelse for Bestemmelsen af deres Kultur i Forhold til Ind- og Udland; protokollerede og beskrevne; endvidere rensede og præparerede: kronologisk og artsmæssig opstillede.

Saaledes er vort Nationalmuseum gennem Aaringers brydsomt Arbejde bygget op til sin nuværende Helhed, som alle danske bør være med til yderligere at forøge og opbygge efter Evne og Lejlighed.

Den nuværende betydningsfulde Helhed med alt det deri nedlagte Arbejde er dog kun opnaaet ved en mange-tusendfoldig Samling af Enkeltgenstande fra hele vort Land, hvoraf ingen af de mærkbare Fundgenstande kan undværes, fordi den ene forklarer og bestemmer den anden og derved skaber den nævnte Helhed og det Kulturmonument, der viser os vort Land og vore Forfædres Tilværelse, Bevægelser og Forhold, ikke mindst til de store Kulturlande i Oldtid og Middelalder.

Foruden Nationalmuseets foran skizzerede meget store Arbejde — dets Videnskabsmænds Historieskrivning paa Grundlag af Findesteder og Fundgenstandene ufortalt — har Museets store frugtbringende Virksomhed fremelsket en stedse stigende Samler- og Museumsinteresse ude i Befolkningen, saameget, at der til Dato er oprettet 14 statsunderstøttede Provindsmuseer, hvis historiske Afdelinger kontrolleres af Direktøren for Nationalmuseets 1ste Afdeling,

hvortil der, men imod Vederlag, skal afgives saadanne af Provindsmuseerne erhvervede Fundgenstande, som skønnes at have saa stor kulturhistorisk Betydning, at de bør indlemmes i Nationalmuseet som noget forhen mindre bekendt, eller her i Landet helt ukendt eller noget, som ved sin Forekomst kan forklare andre forhen indsamlede Gjenstande; men som alt i alt yderligere opbygger den historiske Helhed i vort Museum og derved beriger dette og vort Land.

Saadan Indlevering maa Provindsmuseerne, nationalt set, og for det videnskabelige Udbytte, erkende som ligesaa forpligtende som den lovbefalede Indlevering af Danefæ.

Nationalmuseet bør have de betydningsfuldeste Genstande i det Omfang, som dets ledende Videnskabsmænd maa finde det heldigst for Museets Virksomhed; men dernæst bør Provindsmuseerne, forsaavidt som de maatte ønske det, have Krav paa Kopier af det afleverede, og for en Betaling, der i hvert enkelt Tilfælde ikke overstiger den, der er ydet for den til Aflevering udtagne Original.

Nationalmuseet maa have en ubetinget Fortrinsret, og Provindsmuseerne kan billigvis kun komme i efterfølgende Række. Med disse Betragtninger som Grundlag for et gensidigt loyalt Fællesarbejde vil sikkerlig de bedste Resultater opnaaes indenfor vort Lands Museumsvirksomheder.

Nationalmuseet har den ledende Samler-, Undersøger- og Varetagervirksomhed i nøje Tilknytning til sin historisk-videnskabelige Nationalmission.

Provindsmuseernes Virksomhed maa vel nærmest være at vække Befolkningens Interesse indenfor den lokale Museumskreds til at bevare alt af forhistorisk og historisk Værdi, saaledes at man saavidt som muligt vaager over, at forhistoriske og historiske Kulturgenstande ikke fjernes fra Landet, og hvor det ikke med ønskelig Sikkerhed kan gennemføres, da saavidt gørligt sørger for at faa Genstandene ind til Opbevaring i det nærmeste Museum i Lighed med det, der indsamles fra de mange spredte og tilfældige Steder paa

Markerne, under Mark- og Bygningsarbejder, og ude i Befolkningens Hjemsteder.

Under gensidig Forstaaelse vil Provindsmuseerne ogsaa i nogen Maade kunne være Nationalmuseet til Støtte ved at have et vaagent Øje med de gamle Mindesmærker, der skal bevares ude i Landet, eller dog i det mindste at foretage Anmeldelser, naar de udsættes for Vanrøgt.

Ikke mindst vil Provindsmuseerne under godt Samarbejde med Nationalmuseet kunne opretholde og øge Befolkningens Interesse og Forstaaelsen af Museumsvirksomhedens store historiske Betydning derved, at de hyppigere Besøg, der kan gøres i det lille nærliggende Provindsmuseum, bidrager til et langt rigere Udbytte ved Provindsboernes sjeldnere Besøg paa Nationalmuseet, Skolebørns Museumsbesøg, ikke at forglemme.

At der i ganske enkelte Tilfælde er tilkendegivet Misnøje med Nationalmuseets Fortrinsret til at erhverve forhistoriske Genstande, som vare indkøbte af Provindsmuseer, har været et Udslag af nidkære Provindsmuseers Bestyrelsesmedlemmers Samlerinteresser; men nærmere overvejet anerkendtes dog Nationalmuseets store Landsbetydning og den dermed forbundne Fortrinsret, ligesom Erstatning med Kopier i Reglen udjævnede de forskjellige Standpunkter.

Men over en saa afvigende Opfattelse af Provindsmuseernes Forhold til Nationalmuseet og den ret skarpe Kritik af sidstnævntes ledende Embedsmænds Krav om Indsendelse af Fundgenstande, der fra et enkelt Museum blev fremsat paa Provindsmuseernes Delegeretmøde paa Nationalmuseet den 3. Maj d. A., blev jeg mere end forbauset.

Dog kan jeg kun tænke mig, at det er en forbigaaende Kritik, der maa være grundet paa en eller anden Misforstaaelse.

Men er Kritiken desuagtet grundet paa andre Museumsbetragtninger end dem, jeg i det foranførte har søgt at betegne, da maa jeg meget beklage dens Fremkomst, fordi jeg

ikke kan se rettere end, at saadan Uenighed meget vil skade vor danske landsgavnlige Museumsvirksomhed, Nationalmuseet og Provindsmuseerne, ikke mindst de sidstnævnte.

Museet i Rønne har god Forstaaelse med Nationalmuseets Embedsmænd, som ere vor Museumsvirksomheds allerbedste Vejledere.

Rønne, i Juli 1912. *Mathias Bidstrup.*

Provinsmuseernes — eller som jeg vilde foretrække at kalde dem Lokalmuseernes — Hovedopgave er at virke folkeopdragende, folkeinteresserende. Deres Samlinger skal være som en god, folkelig Bog, der giver de Besøgende et Indblik i, hvorledes dansk Kultur har artet sig til de forskellige Tider i de forskellige Dele af vort Land. Det behøver ikke at siges, at de netop herigennem har en Mission af den allerstørste Betydning ved hos Befolkningen at vække og nære den Kærlighed til vor Fortid, der er den absolutte Betingelse for al historisk Museumsvirksomhed.

Ogsaa Nationalmuseet har selvsagt i højeste Grad denne Opgave. Hvad Lokalmuseerne bør give i lille Maalestok for den enkelte Egn, skal Centralmuseet yde i langt større Omfang for det hele Land.

Men jævnsides hermed er og maa Nationalmuseet tillige være en videnskabelig Institution, et Centralværksted for dansk arkæologisk Forskning. Dette er nødvendigt for dets egen Skyld, det er det ikke mindre for Lokalmuseernes. Arkæologien — den historiske saavel som den forhistoriske — er blevet en saa udformet og mangesidet Videnskab, at den kræver sin Mand fuldtud. Ligesom de bedste »populære« Fremstillinger nu engang ikke skrives af Dilettanter, men af Fagfolk, saaledes er det en absolut Forudsætning for, at Lokalmuseerne paa tilfredsstillende Maade kan løse deres Hovedopgave, at der udenfor dem findes en videnskabelig Stab, som kan staa dem bi med Raad og Hjælp. Alt nu ydes

denne Hjælp saa vidt Kræfterne og Tiden slaar til, og mulig vil det være Fremtiden forbeholdt at sætte dette yderligere i System, f. Eks. ved at der herindefra udsendes »Rejseassistenter«, eller hvad man nu vil kalde dem, der kan bistaa Lokalmuseerne med Ordning og Inventarisering.

Kunde imidlertid Lokalmuseerne ikke selv udvikle sig til videnskabelige Institutioner, saaledes som det f. Eks. i større eller mindre Grad er Tilfældet i vore to Broderlande? Sagen ligger dog ganske anderledes dér end her. Saavel i Sverige som navnlig i Norge er der mangt og meget baade i de kulturelle og ikke mindst i de geografiske Forhold, der taler for en Decentralisation, medens hos os alt synes at være lagt tilrette for den Centralisering, der nu har en mere end hundredaarig Tradition bag sig. Ganske bortset fra de betydelige økonomiske Ofre, der maatte bringes, vilde en Frontforandring paa dette Punkt blive til Skade for alle, til Gavn for ingen. Dertil er det nu engang forhaandenværende Materiale baade for begrænset i Omfang og for forskelligt i Art. Lad os foretage et Tankeeksperiment, der dog sikkert gaar langt videre end noget af de Ønsker, der fra Tid til anden dukker frem i Pressen. Lad os tænke os Nationalmuseets Indhold fordelt mellem de statsunderstøttede Museer udenfor Sjælland, saaledes at Nationalmuseet blev et sjællandsk Lokalmuseum. Følgen heraf vilde for det første blive, at man tog Livet af Nationalmuseet, og dernæst at vi fik en halv Snes Lokalmuseer, hvis Samlinger ganske vist var ulige større end de nuværende, men som alligevel i videnskabelig Henseende hverken var hugne eller stukne. Thi den videnskabelige Behandling af Stoffet kræver nu engang et stort og hele Landet omfattende Materiale, alene herigennem er den i Stand til at kunne afvinde det stadig nye Resultater. Dette er indlysende og alment anerkendt for den forhistoriske Arkæologis Omraade, hvor Oldsagerne er den eneste Kilde, paa hvilken Studiet bygger. Men gaar man ned til Middelalderen, hvor vi foruden Tingene selv har deres Spejlbillede i samtidige Gen-

givelser i Kalkmalerier og Miniaturer jævnsides med skriftlige Kilder i større eller mindre Tal, staar vi overfor et Faktum, der uvilkaarlig tvinger til god Økonomi, nemlig Oldsagernes meget ringe Mængde, hvilket jo atter hænger nøje sammen med den ændrede Bevaringsmaade. En Splittelse af Stoffet, selv indenfor en langt snævrere Kreds af Museer end den ovenfor nævnte, vilde her blive skæbnesvangert for alt virkeligt Studium. At Forholdene selvfølgelig ændres, jo nærmere vi kommer ned mod vor egen Tid, behøver ikke at siges; jeg skal straks komme nærmere ind paa dette Punkt.

Men, vil muligvis nogle indvende, der maa jo i en saa gammel Institution som Nationalmuseet være samlet en stor Mængde Dubletter, som uden Skade kunde afstaas til Lokalmuseerne og give disse en værdifuld Forøgelse. Det vilde være heldigt, om man engang for alle kunde faa manet den megen Tale om Museernes Dubletter hen til det Sted, hvor den rettelig hører hjemme. Thi Antagelsen er i Virkeligheden ganske urigtig, omend dens Opstaaen er ret forklarlig. Den skyldes alene en Uklarhed i Tankegangen, idet man har overført Forholdene ved Bibliotheker og Kobberstiksamlinger paa de historiske Museer, uagtet disse Institutioners Indhold i Virkeligheden er absolut væsensforskelligt. Bøger kan foreligge i Dubletter, Oldsager derimod kun i meget ringe Grad, egentlig kun i saadanne Tilfælde, hvor de rent mekanisk fremstilles i samme Form eller med samme Stempel eller tilvirkes ganske fabriksmæssig som senere Tiders Militærvaaben. Bortset fra disse og fra Mønterne vil det af Genstande fra historisk Tid væsentlig dreje sig om Jærnovnsplader, Kakler og Stentøj, altsaa en ganske særlig »industriel« Gruppe af Oldsager. Men hvad der af slige Sager haves i flere Eksemplarer, er i Virkeligheden forsvindende. Dertil har Mængden af de i sin Tid anvendte Forme været altfor stor i Forhold til det relativ lidet, der er bevaret. Hvad der derimod er tilstede og heldigvis tilstede i stort Tal, er beslægtede Genstande. Heldigvis, thi ligesom indenfor Zoologien og Bota-

niken er det jo netop gennem Studiet af de smaa Forskelle, af Varianterne, at man kan vinde frem. Ti moderne Dragonsabler oplyser mig ikke mere om dette Vaabens Udseende end én, ti samtidige middelalderlige Sværd vil derimod altid give mig et langt rigere og paalideligere Billede end ét enkelt. I det første Tilfælde kan man med Rette tale om Dubletter, i det sidste ikke.

Fra Nationalmuseets »Dubletsamling« vil Lokalmuseerne altsaa ikke kunne vente nogen større Forøgelse. En ganske anden Ting er det naturligvis, at der i en saa gammel og stor Samling fra Tid til anden er indkommet Sager, der af den ene eller den anden Grund ikke har større videnskabelig Betydning, medens de derimod vilde være af Interesse for et Lokalmuseum. Men ligesom sligt altid er blevet afgivet, vil det ogsaa for Fremtiden blive afgivet, naar der fremsættes berettigede og velgrundede Ønsker herom.

Paa hvilken Maade kan Provinsmuseerne nu bedst opfylde deres Hovedopgave, eller med andre Ord paa hvad skal de samle? Det er saare let at spørge, vanskeligere at svare, men jeg tror dog nogenlunde at kunne angive Retningen og skal i det følgende fremsætte en Del praktiske Forslag og Vink for den historiske Tids Vedkommende. De skal samle, hvad der har Betydning for dem, og hvad der har Betydning, fremgaar klart, naar man ombytter det nu brugelige Ord Provinsmuseum med Lokalmuseum. I første Række maa Hovedvægten altsaa lægges paa Genstande, der har lokalhistorisk Interesse, der kan oplyse den materielle Kultur i den paagældende Egn. Museet i Køge skal ikke købe Fiskersager fra Vestjylland, dets Kollega i Herning ikke Bondesager fra Stevns. Derimod vil de forskellige Museer utvivlsomt gøre en god Gerning ved at indsamle saa meget som muligt af den Slags Sager fra deres egen Egn, saaledes som forskellige af dem alt har gjort. Selvom der allerede i Folkemuseet og Landbrugsmuseet i Lyngby findes et meget betydeligt Stof til Belysning af Fortidens Bondesæd og Landbrug, er

det forstaaeligt, at i Samlinger, der efter deres Plan og Anlæg skal omfatte hele Landet, kan de enkelte Egnes Særpræg kun blive svagere fremhævet. Netop her har Lokalmuseerne deres Styrke. De sidder langt nærmere ved Kilden, kan gennem personlige Forbindelser langt lettere baade faa at vide, hvor der findes Ting, det er værd at erhverve, og faa Ejeren til at skænke dem. En gammel Haandkærne eller et Lysestøberbord har jo ingen Handelsværdi, men er allerede saa noget nær ved at blive en Sjældenhed nu i Andelsmejeriernes og Elektricitetens Dage. Ikke mindst bør de samle paa Folkedragter, thi intetsteds træder den enkelte Egns Særpræg stærkere frem end netop her, og adskilligt kan endnu udrettes paa dette Felt med yderst beskedne Midler. Det viser et Par af de alleryngste Museers Samlinger.

Saavidt gørligt bør Lokalmuseerne desuden være Bymuseer, først og fremmest naturligvis for deres egen Hjemstavnsby. Af Oldsager, der kan oplyse selve Kommunens Historie, Retsantikviteter som Tyskerne kalder dem, altsaa Signeter, Polititegn, Torturinstrumenter o. l., er der næppe bevaret synderlig meget. Men hvad der af sligt ligger paa Raadhuslofterne, bør have sin Plads i Byens Museum ligesaavel som Lavsgenstande og Uniformer og Faner fra de fordums Borgerkorps. Gaar vi fra Byen til Borgerne, kunde det vel tænkes, at der hos gamle bofaste Familier fandtes et og andet, der havde kultur- eller lokalhistorisk Betydning. Dette bør naturligvis forblive i Slægtens Eje det længst mulige, men opløses denne, maa Lokalmuseerne efter Evne søge at hindre, at Sagerne forsvinder. Ogsaa her bør man have sin Opmærksomhed henvendt paa Dragterne. Netop disse er jo mer end noget andet udsat for at gaa til Grunde, og hvad vi endnu har tilbage af Dragter fra Rokokoens, Klassicismens og Empirens Dage er i Virkeligheden forbavsende lidt. Desuden skal Lokalmuseerne holde et vaagent Øje med Grundgravninger, Kloakanlæg o. l. i deres By. Selvom Forholdene naturligvis ikke er saa gunstige som i København, hvor Kultur-

laget er langt mægtigere, og hele Kvarterer hviler paa Opfyldning af alskens Affald eller Dele af nedrevne og brændte Bygninger, vil man dog adskillige Steder uden synderlige Udgifter kunne komme i Besiddelse af en god og instruktiv Samling af Genstande til Belysning af det dagligdags Liv i 16., 17. og 18. Aarhundrede, der ene er bevaret paa denne Maade. Selvfølgelig maa der her som paa andre Omraader vises Kritik, men alligevel maa det dog tilraades snarere at erhverve for meget end for lidt af den Slags Sager og overlade Nationalmuseet Sigtningen, hvis man er i Tvivl om Værdien.

Skal Lokalmuseerne fuldtud udfylde deres Opgave som Bymuseer, er det endvidere nødvendigt, at de — saaledes som det alt i større eller mindre Grad er Tilfældet — anlægger en Samling af Billeder saavel af hele Byen som af dens enkelte Bygninger, af historiske Begivenheder, der knytter sig til den, og af Mænd, der har haft Betydning for dens Udvikling. Og det maa indtrængende lægges dem paa Sinde ikke blot at nøjes med, hvad der alt foreligger i Form af ældre Stik eller Tegninger, Lithografier eller Fotografier, men tilvejebringe nyt Materiale enten ved selv at lade fotografere eller ved at sætte sig i Forbindelse med en eller anden af de interesserede og dygtige Amatørfotografer, der snart sagt findes i hveranden By. Alle mere anseelige Bygninger vil blive undersøgte af Nationalmuseet, om ikke før saa naar de nedrives, men mangen god gammel Købmandsgaard, af dem der giver Byen dens Præg uden just at være særlig mærkelig i arkitektonisk Henseende, kan ombygges, uden at det rygtes i København, mangen fornøjelig gammel Gade kan miste sin Karakter ved Nybygninger. Her maa det stedlige Museum være paa sin Post og sørge for, at i det mindste Billedet af det forsvundne bevares for Eftertiden. Skulde man føle Trang til at gaa udenfor Byen, til at udvide denne Virksomhed til Museets Landdistrikt, ja da saa meget desto bedre.

Af det ovenfor antydede vil det forhaabentligvis tilstrækkelig fremgaa, at efter min Opfattelse bør Hovedvægten i

Lokalmuseernes Samlinger fra historisk Tid lægges paa de to sidste Aarhundreder. Naturligvis skal det ikke hermed være sagt, at Sager fra denne Tid ikke skal findes i Centralmuseet. Tværtimod bør de være godt repræsenterede, langt bedre end det for Tiden er Tilfældet i Folkemuseet. Men taget under ét er Stoffet her endnu saa overordentlig rigt, at der er fuldt op for alle Parter, saaledes at Lokalmuseerne med deres Førstehaands-Forbindelser uden særlig Vanskelighed vil kunne faa en særdeles respektabel Samling, der vil interessere de Besøgende i højeste Grad. Thi som en alméngyldig Sætning kan det vistnok fastslaas, at de almindelige Museumsbesøgende helst vil se dels det meget gamle, Stenalderen, dels det forholdsvis nye, til hvilket der knytter sig personlige Erindringer, saaledes at Idéassociationerne kan vækkes og arbejde videre: Et saadant Ur stod der i Onkels Stue, saaledes saa Bedstemoders Sybord ud osv. osv. Ved at lægge Accenten paa nyere Sager vil Lokalmuseerne desuden bedre kunne holde sig fri for det farlige Skær, der hedder Forfalskninger — i Parenthes bemærket: Køb aldrig Sølvtøj uden først at indsende det til Nationalmuseets Undersøgelse! — og de vil endvidere saa langt fra konkurrere med Centralmuseet, at de langt snarere vil lette det dets Opgave.

En egentlig Konkurrence vil derimod af den ovenfor anførte Grund kunne finde Sted for de ældre Tiders Vedkommende og navnlig da for Middelalderens. Her bør de nye Oldsagsformer, de der virkelig bringer vor Viden om Fortiden et Skridt fremad, have deres Plads i Nationalmuseet, hvor de først vil komme til fuld Nytte for det videnskabelige Studium, medens det alménkendte uden Skade kan overlades Lokalmuseerne. Dette er Theorien, i Praksis maa Sagen naturligvis afgøres i hvert enkelt Tilfælde, og Lokalmuseerne bør have den Tillid til Nationalmuseet, at dette kun søger at faa afgivet, hvad der har virkelig Betydning for det. At Afleveringsbestemmelsen findes saavel i Lovene for den 1861 oprettede Oldsagssamling i Viborg som i Lovene for det 1911

stiftede Museum for Kalundborg og Omegn, synes da heldigvis ogsaa at vise, at dette Tillidsforhold er tilstede.

Nationalmuseet, i Juli 1912. *M. Mackeprang.*

»Nei, Oldsagerne skal blive paa deres Sted; de skal hverken slæbes til Aarhus eller Kjøbenhavn. Vi skal have et Museum her i Knebel.« Dette Svar fik en ung Archæolog for 40 Aar siden af en gammel, snurrig Urmager paa Mols, hos hvem han saa nogle mærkelige Sager, som han ivrig bestræbte sig for at sikre et af Museerne. Ordene gjorde Indtryk; de vare ikke hørte før, og Urmageren var en tiltrækkende Mand, alt andet end en »Molbo«, tværtimod en Tænker, men afsides stillet, uden Forudsætninger og uden Forbindelse med alt, hvad der kunde retlede hans Tænkning. Siden da er Mindet om Knebel-Manden af og til blevet opfrisket, men navnlig i de seneste Aar, naar der faldt Ytringer om, at det er Uret at føre Oldsagerne bort fra Stedet. De kom oftest fra Folk, som havde en paafaldende Lighed med Urmageren, idet de vel havde tænkt over Sagen, men intet lært om den, og Forudsætningerne til at bedømme den i det store Omfang, den i Virkeligheden har, vare ganske utilstrækkelige. Desuden har Sætningen om at faa sit eget i Stedet for det fælles, fjærne Museum noget tillokkende. At Hjemstedet har Krav paa Oldsagerne, finder man saa simpelt og let fatteligt. Det er et af disse halvt sande, halvt falske Ord, der let brede sig og for en Tid kunne gjøre megen Ulykke. Saaledes maa der engang tages fat paa Knebel-Urmagerens Lære for at se, hvad rigtigt og hvad galt den indeholder, men da rettest i alle de Former, hvorunder den fremkommer; thi Paastanden om Oldsagernes Forbliven paa Stedet har ikke samme Rummelighed. For En betyder Stedet: Landsbyen eller Sognet, for en anden: Egnen eller Kjøbstad med Opland, for andre: Stiftet, Øen eller Lands-

delen; men Tankegang og Begrundelse er ens for alle Parter. Sagen skal da her engang blive undersøgt i sin Helhed.

Der er virkelig et Sammenhæng mellem Sted og Sager, som ikke skulde brydes, om det ikke var nødvendigt. Men Betydningen af dette Sammenhæng er først set af Forskeren og føles stærkest af ham; noget er vel herfra straalet ud, men Klarhed derover har den videre Kreds dog næppe. Fund og Findested høre nøie sammen; Fundet oplyses af Sted og Omgivelser; Pladsen er ligefrem en Del af det fundne. Tydeligst træder dette frem, naar Stedet har noget særligt, eller der er et ydre Apparat: her ligge Oldsagerne som Offergaver til Kildevældet, der endnu bobler som i Oldtiden; hist findes Vaaben og andet Udstyr i den stensatte Grav, som det oprindelig blev henlagt. Dette Sammenhæng med Omgivelserne griber umiddelbart; Følelsen sættes i Bevægelse; men tillige er hver Enkelthed en Kjendsgjerning, der giver Oplysning. Den, som har havt den Lykke at afdække Stedet, bøier sig for det uforstyrrede Oldtidsminde og skærper sin Iagttagelse, for at intet skal undgaa ham; rundt om staa Egnens Folk, der ere komne til, ikke mindre betagne. Hvem skulde vove at bryde dette Sammenhæng mellem Sted og Oldsager? Og dog maa det gjøres; thi Pladsen ligger aaben for Regn og Frost, for Mennesker og Dyr. Sølvkjedlen kan ikke blive liggende i Tørvegraven ved Gundestrup; Solbilledet kan ikke henstaa paa Mosefladen ved Trundholm. Sammenhænget mellem Sted og Oldsager maa nødvendig opløses. Men der bødes herpaa saavidt muligt; det Oldtidshele, der er fundet, bevares uforstyrret i saa stort Omfang, som man efter Forholdene mægter at gjøre det. Hele Juellinge-Graven med Indhold og Jordmasse blev optagen og fremstillet i Museet. Ved Photographering, Opmaaling og i Ord bevares Sammenhænget mellem Sted og Sager; videre kan der ikke gjøres. Men Sætningen: »Oldsagerne skulle blive paa deres Sted«, har, som Ordene lyde, vist sig at være uholdbar og uigjennemførlig.

I Forbigaaende være det sagt, at det med Mindesmærkerne staaer noget anderledes. De kunne ofte bevares paa deres Plads, og saa sker det ogsaa. Stengraven har Modstandskraft nok; den bliver paa sit Sted. Bautastenen bevares paa sin Plads — overhovedet alt, hvad der kan blive staaende, hvor det oprindelig stod, vel at mærke: uden at tage Skade ved Veirlig eller Vold. Kan det derimod ikke forsvarlig beskyttes, eller er det ikke paa tilfredsstillende Maade tilgængeligt, da maa det flyttes til Museet. Dog derom er der allerede tidligere talt[1], og vi holde os her alene til Oldsagerne. Ligeledes skal der ikke tales om Museumssagen i det hele, men udelukkende om Museerne som Opbevaringssted for danske Oldsager.

Vi gaa videre og møde da strax den Bemærkning, at der ikke er ment bogstavelig: Stedet, og egentlig heller ikke: Egnen eller nærmeste Landsby eller Kjøbstaden nogle Mil borte. Thi det er jo klart, at hvad enten der er kort eller langt, naar Oldsagerne ere tagne bort fra Plads, saa er det umiddelbare Sammenhæng brudt, den Oldtidshelhed forstyrret, som taler til Følelsen, og som indeholder Kjendsgjerninger, der give synlige Beviser og meddele Oplysninger. Sølvkjedlen vilde ikke paavirke stærkere eller staa tydeligere for Iagttagelsen enten i Gundestrup By, i Randers eller i Aalborg, end den gjør det i Kjøbenhavn. Nei, hvad der menes, er egentlig slet ikke Stedet; thi et Sammenhæng med Sted, By eller Egn, som faktisk kan opretholdes, ser man jo nok, at der ikke er. Der menes derimod: Menneskene. Sætningen maatte saaledes rettere lyde: »Det er Uret at fjærne Oldsagerne fra de Mennesker, der bo paa og om Findestedet; de have et gyldigt Krav paa at beholde, hvad der er fundet i deres egen Jord«. Men heller ikke saaledes omformet har Sætningen nogen Sandhed; thi til Stedets Folk tages ikke det ringeste Hensyn. Næppe lyder det i Telefonen, at noget er fundet, før Museumsmændene ile til og føre Oldsagerne bort,

[1] Se Artiklen: Museum og Interiør, i: Tilskueren, 1897.

om de kunne faa Magt over dem. Hvor er mon Hjemstavnskravet nu blevet af? Det er Museumsmagten, som optræder og erklærer at have Rettigheder; men hvem har forlenet den med denne Ret, eller hvorledes er den erhvervet? Sagen er jo gaaet saaledes til, at man i en By eller indenfor en vis Kreds er traadt sammen og er enedes om at danne et Museum; herfor vil man virke, saavidt Midler og Indflydelse række. Det er Magt og Villie, som raader over Oldsagerne; om Ret eller Uret kan der ikke tales i denne Sag.

Nu maa vi atter omforme Sætningen til det, som den i Sandhed indeholder: »Vi indenfor denne Hjemstavn eller Kreds have Interesse for de stedlige Oldsager og ville bevare dem i et Museum«. Ja, dette er selvfølgelig berettiget; en vis Kreds af Mennesker kan slutte sig sammen og virke for et vist Formaal — saafremt det da ikke strider mod en anden, mere berettiget Virksomhed, hvorom nedenfor skal tales. Ogsaa ere de her omhandlede Ønsker og Bestræbelser fuldt forstaaelige; man kan slutte sig til dem med Sympathi. De kunne nemlig paaberaabe sig Følelser, der ere næsten naturmæssige, i Slægt som de ere med Følelsen for Hjemmet, for Forældre og Familie. De herhen hørende Sager have Interesse for os, og vi se dem nødig i fremmed Eie. Dette kan ogsaa siges om Oldsagerne, der paa en Maade høre med til Hjemstavnen; man staaer i et vist Følelsesforhold til dem og kan ikke finde sig i, at de føres bort. Meget rigtigt! Men disse Følelser maa blot ikke naa en unaturlig Høide. Naar det gamle Hjem opløses, ønsker man ganske naturlig at beholde de kjære Sager, til hvilke der knytter sig Erindringer; men usundt vilde det være, om man ikke kunde skilles fra nogetsomhelst, ogsaa det, som egentlig ikke har nogen Betydning for En, blot fordi det har tilhørt Hjemmet. Saaledes ogsaa med Oldsagerne. Det vilde være overdrevet at erklære, at Følelsen krænkes, naar man skal af med noget, blot fordi det er fundet i den hjemlige Jord; det maa dog være noget, som har særlig Betydning for Befolkningen. Men Forholdet

til Oldsagerne er ikke af saadan nærmere Art. Det er kunstig opskruet, naar der tales om, at Følelserne krænkes, fordi Oldsagerne berøves Egnens Folk; til en ganske unaturlig Høide stiger det, naar det lyder: ikke et Stykke bort fra Jylland, ikke et Stykke bort fra Langeland. Betydningen af Følelsesforholdet til Oldsagerne maa ikke usundt og usandt overdrives.

Og naar det nu videre hævdes, at Oldsagernes Fordeling til Opbevaring skal ordnes efter dette Følelsesforhold mellem dem og Hjemstavnene eller de enkelte Museers Kreds, da reiser der sig uovervindelige Vanskeligheder. Thi hvad er Hjemstavn, og hvad er Kreds? Herom hersker der de forskjelligste Meninger, og man vil hverken nu eller nogensinde kunne blive enig. For nogle danner Stiftet en naturlig Kreds; der oprettedes Stiftsmuseer, bl. a. i Odense. Men for nogle Aar siden meldte Langeland sig fra; Udraabet lød: ikke et Stykke bort fra Øen; Langeland er vor Hjemstavn, Oldsagerne tilhøre os alene. Saa dannedes der et Museum i Svendborg, og nu tænkes der paa et i Nyborg; man kan da ikke slæbe Oldsagerne her fra Egnen til Odense? Kjøge Museum hævdede sit Hjemstavnsbegreb over Omegnen; men Store Hedinge et Par Mil derfra mente, at Stevnssagerne med Urette førtes derhen, og der dannedes et særskilt Museum. Paa de mindre Øer har Museet lettest ved at hævde sit Magtomraade. Museet i Rønne er saaledes et naturligt Udtryk for Øens Hjemstavnsfølelse; men at dømme efter Forholdene andetsteds vil det ikke vare længe, inden der dannes snævrere Kredse; et Museum i Nexø har været paa Tale. I Nykjøbing, Falster, er der en Bevægelse for at løsrive Øen fra Stiftsmuseet i Maribo. Paa Møen samles der til et eget Museum. Men hvorfor ikke ogsaa paa Anholt? Det er dog et tilstrækkelig sondret Stykke Land, og Rigdommen paa Oldsager er saa stor, at mange af Museerne have forsynet sig godt herfra. Thi der er det betegnende ved hele denne Sag, at ligesaa stærkt som man hævder, at intet maa bort fra Ens

egen Hjemstavn, ligesaa fjærnt er man fra at respektere de andres Hjemstavnskrav: jydske Oldsager vandre til Museerne paa Fyen og Lolland, Sager fra Thy til Ribe og fra Falster til Varde — dog herom nedenfor. Sjælland har vist sig at være altfor stort til at kunne betragtes som en enkelt Kreds henhørende under Nationalmuseet. Foruden i Kjøge og Store Hedinge er der allerede Museer, eller de paatænkes oprettede i Korsør, Slagelse, Helsingør, Kalundborg, Holbæk og Nykjøbing. I denne sidste By antog man, at Odsherred var en passende Museumskreds; men allerede i Høiby Sogn, der strækker sig ind til Bygrænsen, kunde man ikke slutte sig hertil: der aabnedes et eget Sognemuseum. I Jylland reiste Herning nylig sit store Museumshus paa det Omraade, som Aarhus og Viborg hidtil ansaa for deres, og det nye Museum strakte sin Hjemstavnsgrænse ud til Vesterhavet. Men saa reiste sig Ringkjøbing og Varde, der ikke kunde tillade, at deres Hjemstavn toges fra dem. Østpaa er der allerede samlet til et Museum i Silkeborg, som kun foreløbig er pakket sammen. Ogsaa ved de øvrige dels gamle, dels ganske nye Museumsdannelser i Aalborg, Randers, Skive, Nykjøbing paa Mors, Thisted, Kolding, Vejle, Esbjerg hersker der Hjemstavnsbegreber, der gribe ind over andres. Selv i en saa vel afgrænset Landsdel som Vendsyssel, hvor der er et i enhver Henseende grundfæstet Museum i Hjørring, har der været afholdt Udstilling med det Formaal at danne et nyt Museum i Dronninglund. Men samtidig skrives der om et Museum for hele Jylland[1] — hvor der forud findes Oldsagsamlinger i mindst 15 Museer, af hvilke intet er tilsinds at ville lukke.

Nu maa der dog virkelig spørges, om der er nogensomhelst Mening i denne Lære om, at Oldsagerne skulle blive ved Sted og Hjemstavn, naar der herved afvexlende forstaaes: Sogn, By, Herred, Stift, Ø eller større Landsdel, store og smaa Omraader, der ligge indeni eller gribe ind over hverandre. Som en Udvei synes man at ville have det fastslaaet,

[1] Jydsk Maanedsskrift for 1912, S. 169.

at altid det yngste Museum med det snævreste Omraade har Krav paa Oldsagerne, men at det ældre Museum med de videre Grænser har mindre Ret, og Nationalmuseet, der er det ældste og mest omfattende, skal være absolut uden Ret. Dette fører konsekvent til Sognemuseet eller rettere til, at Oldsagerne skulle blive hos Stedets Folk, det vil sige, til at der slet ikke skal være Museer. Nei, ved Overveielse af det her fremførte vil man dog vel snarest komme til, at al Tale om Hjemstavnsbaand for Oldsagerne bør ophøre.

Tidligere hørtes der heller ikke noget herom. Det var klartseende og overlegne Mænd, der førte Ordet, da de gamle, nu store Provindsmuseer stiftedes. Det var dengang ikke Meningen, at der skulde dannes Hjemstavnsmuseer, og ogsaa senere er dette kun svagt kommet frem. I Viborg-Museets Love af 1861 hedder det, »at Formaalet er at tilveiebringe en Samling i Viborg af Oldsager frá Sten-, Bronze- og Jernalderen, for derved at bidrage til at sætte Folket i aandelig Besiddelse af dets gamle Fortidsminder, saa at det lærer at kjende og forstaa dem og saaledes vækkes til en almindeligere Interesse for Fædrelandets Historie«. Den 19. Marts samme Aar vedtoges Aarhus-Museets Love: »Selskabet for den historisk-antikvariske Samling i Aarhus har til Formaal at udbrede Sandsen for Mindesmærker fra ældre Tid, især danske, og dette Formaal bestræbes opnaaet dels ved Anlæggelsen af en historisk-antikvarisk Samling i Aarhus, dels ved Afholdelsen af Møder«. For Randers-Museets Vedkommende angives i 1873 Formaalet at være »Fremme af Forskninger til Oplysning om Fortiden, navnlig ved en Samling af Gjenstande af archæologisk og historisk Interesse«; »forsaavidt Midlerne anvendes til Indkjøb, kunne dog kun Gjenstande indkjøbes, som hidrøre fra eller have havt Betydning fra Nørrejylland«. Vendsyssel Museum fik Aar 1900 det Formaal »at virke for Kjendskab og Kjærlighed til vort Lands Kulturhistorie«. Maribo-Museets Formaal angives 1905 at være: »hovedsagelig ved Indsamling fra selve Stiftet

at vække og opretholde Sandsen for Oldsagers og historiske Minders Bevaring«. Ved flere yngre Museumsdannelser skyldtes det Hensynet til de alt bestaaende Samlinger, at der maatte drages bestemte Grænser; ved andre maatte Evne og Midler paabyde en Begrænsning. Hvad Hjemstavnsfølelsen krævede, var sikkert nærmest kun det at faa et eget Museum i Byen, men ikke det, at kun hjemlige Sager skulde optages; overalt vilde man vistnok foretrække at faa saa meget som muligt og helst et Museum for hele Landet. Man ser dette tydelig deraf, at Hjemstavnsgrænsen ingenlunde overholdes. Næsten overalt er man særdeles tilbøielig til at modtage alt, hvad der tilbyder sig fra hele Landet. Spørgsmaalet om en indbyrdes Begrænsning har været fremme mellem Museerne, men ikke fundet Tilslutning; en Udvexling af Oldsager vilde være uigjennemførlig. Bestandig komme vi saaledes til samme Resultat, at Oldsager ikke kunne stedbindes. Dette er iøvrigt dybt begrundet. Stavnsbaandet er unaturligt; som det ikke passer for Mennesker, saaledes heller ikke for Oldsager. De ere af Naturen flyttelige og indrettede til at gaa fra Haand til Haand for tilsidst at blive paa det Sted, som drager stærkest og binder fastest. Intetsteds omkring i Verden ere Oldsagerne stavnsbundne, og de ville heller ikke blive det i vort Land. Al Tale herom maa ophøre.

Hertil kom vi, uden at Nationalmuseet blev nævnt; intet Hensyn til denne Side har hidtil havt Indflydelse paa Overveielserne. Men nu, efterat Sagen er ført til Ende, lade vi Nationalmuseet møde frem med sine Krav. De ere begrundede ganske paa samme Maade som de øvrige Museers; men her lyder det ikke: Thy, Langeland, Odsherred eller Møen er min Hjemstavn; jeg vil beholde Oldsagerne herfra. Her hedder det: Danmark er min Kreds, hele Landet er min Hjemstavn. Det kan ikke tillades, at de nationale Oldsager unddrages det Museum, der er Folkets Fælleseie. Vi her ere ikke Lollik eller Vendelbo, men Danske. Det Stykke Land, som I betegne som Eders Hjemstavn, hører ind under vort

Fædreland. Det som I kalde Eders, elske og ære vi ligesaa høit som I og have samme Krav paa det. I kunne ikke melde Eders Hjemstavn ud af Fædrelandet. Og er vort Krav end af samme Art som Eders, saa er det langt bedre begrundet. Vi ere de mange, I de faa. I Hovedstaden, som er det folkerigeste og mest folkesøgte Sted, ere de fælleseiede Oldsager lettest tilgængelige — desuden utvivlsomt bedst skjøttede og forvarede, ligesom ogsaa her bedst forstaaede og forklarede. Det ses jo nok, hvilken Garanti det giver, at Nationalmuseet er en Statsinstitution med fagmæssig uddannede Embedsmænd. Sige I Thyboer, at det er Uret, at I skulle reise til Kjøbenhavn for at se Eders Oldsager, saa svare vi, at det er en større Uret, at vi skulle drage til Thisted for at se vore; thi Oldsagerne fra Eders Hjemstavn ere vort Lands Oldsager; den Jord, hvori de ere fundne, hører ligesaa vel til Danmark som til Thyland. Vi ere de eneste, som have vore Grænser i Orden; thi her ligger ikke Kreds indeni Kreds eller ind over andre, saaledes at mange Museer begjære de samme Sager; vort Museum omfatter alle Danske. Det er Uret at splitte det fælles nationale Eie paa halvhundrede Steder; man kan ikke tage fra de mange og fordele til de faa. Og vi have Alders Ret; thi Nationalmuseet stiftedes for over hundrede Aar siden og har i alle disse Aar været Landets Fælleseie. Alle de øvrige Museer ere Døtre, nøiagtig skabte i Moderens Billede; alt hvad de ere blevne til, hvad de vide og kunne, skylde de Moderen. Her er større Ret og bedre begrundet Krav.

Svarende til Hjemstavnslæren om, at alt skal forblive ved Stedet, kunde der, og med langt større Ret, fremføres en Landslære om, at intet maa forblive i Hjemeie, intet unddrages det nationale Fælleseie, intet gjøres utilgængeligt ved at ligge ude paa mange vidtspredte Steder. Yderliggaaende Krav vilde saaledes staa mod hinanden. Men ingen saadanne uforligelige Urimeligheder fremkom tidligere. Tværtimod har man paa begge Sider indtaget netop det rette

Standpunkt, saaledes at man langt fra at modarbeide hinanden samvirkede paa den smukkeste Maade og skabte det hidtil bestaaende Forhold, der grundede i et gjennemført: enhver sit. Provindsmuseerne toge, hvad der behøves for deres Formaal som stedlige Samlinger med snævrere eller videre Grænser, hvad der passer for Museer omkring i Landet, hvis Opgave det er at sprede Oplysning, vække Interesse og fremme Sands for og Kundskab om vort Lands Oldtid. Men hvad der naaer op og ud over dette, hvad der har større og almindelig national Betydning, det ypperste, som alle have Krav paa at se, Landsmænd og Udlændinge, og navnlig hvad der bidrager til at føre Studium og Viden fremad, det overlod man til Nationalmuseet. Nedenfor komme vi tilbage til denne Grænselinie mellem Omraaderne. Her skulle vi først se, hvorledes den lige redebond og lige samvittighedsfuldt er bleven overholdt fra begge Sider. Dette er ikke blot fagre, tomme Ord; ikke alene naar der skulde modtages, men ogsaa naar der skulde ydes, blev der overholdt et ærligt: enhver sit.

Det var i Overensstemmelse og i Forbund med Nationalmuseet, at Provindsmuseerne tilbagelagde deres første Dannelsesperiode, efter 1860, da de 7 Museer i Aalborg, Randers, Viborg, Aarhus, Ribe, Odense og Maribo bleve stiftede. I denne Tid fæstnedes det senere bevarede Forhold, at Hovedmuseet paa enhver Maade søger at fremme de andre Museers Interesser, medens disse ligesaa fuldt støtte hint. Man har altid betragtet hinanden som umiddelbart forbundne; de andre Museer dannede næsten Led af Hovedmuseet, anbragte ude i Landet. Det var en fælles Sag, hvorfor der arbeidedes, og det under personlig nært, ofte varmt Forhold; der kunde føres rigeligt Bevis herfor.

Et meget betydeligt Antal Oldsager afgaves i Begyndelsen til de nye Museer, og hermed er der fortsat, saa ofte Leilighed bød sig. Nogle Enkeltheder skulle anføres. I 1879 erhvervedes en Privatsamling paa 811 Numre; Nationalmu-

seet beholdt heraf kun 144, men afgav 667 til Provindsmuseer. Af en i 1888 indgaaet Samling afgaves 1217 Numre. Af Privatsamlinger, erhvervede i 1904 og 1908, blev der afgivet ialt 1750 Numre. Denne Afgivelse af alt, hvad der ikke behøvedes i Nationalmuseet, og som altsaa ikke burde blive her, naar det andetsteds kunde gjøre Nytte, har iøvrigt ikke været indskrænket til den danske Samling. I 1907—8 blev der afgivet c. 300 ethnographiske Gjenstande og 74 for en Del betydeligere Stykker henhørende under den klassiske Archæologi foruden et stort Antal Sager vedrørende Kunst og Industri, som fra gammel Tid opbevaredes i Museet. Ved denne fortsatte Afgivelse, paabegyndt for 50 Aar siden og nu afsluttet, er det opnaaet, at Museerne udenfor Kjøbenhavn ere komne i Besiddelse af meget, der er af Betydning for dem, og at paa den anden Side Nationalmuseet er blevet befriet for alt, hvad der her er overflødigt, eller som af anden Grund ikke bør findes her. Fremtidig vil der derimod næppe blive noget at afgive, da man i Nationalmuseet allerede for en Aarrække siden har været klar over, at der overhovedet intet bør modtages, som ikke har blivende Betydning for det.

Da 25 Aar vare forløbne efter Oprettelsen af det første Provindsmuseum, og da efterhaanden de 7 ovennævnte Museer vare dannede, stod det klart, at de for at faa en større Betydning maatte have et Statstilskud, og at der tillige maatte søges opnaaet en fastere og ordnet Forbindelse med Nationalmuseet. Under 23. Oktober 1885[1] blev der af dette Museum indbragt Forslag til Ministeriet om, at der skulde tilveiebringes »en Samvirken og fælles Ledelse af alle Landets archæologisk-historiske Samlinger«; »de skulde inddrages i en fælles Organisation — en almindelig Ordning, hvorved baade de mindre Samlingers og Hovedsamlingens rette Tarv varetages, hvorved det rigtige Hensyn tages baade til Befolkningen omkring i Landet og til den videnskabelige Forskning, og hvorved Danmark paany, ved en heldig Organisa-

[1] Se Betænkning over Forslag til Finanslov f. 1887—88.

tion af de archæologisk-historiske Institutioner, vil give et Mønster til Efterligning i andre Lande«. Hovedpunkterne vare, at Provindsmuseerne skulde til Erhvervelser have et aarligt Statstilskud, med hvis Anvendelse der skulde føres Tilsyn fra Nationalmuseet. Under Samraad skulde der tages Bestemmelse om, hvad der af de for Statsmidler indkjøbte Sager skulde optages i Provindssamlingen, og hvad der paa Grund af dets særlige Betydning navnlig i videnskabelig Henseende vilde være at afgive til Hovedmuseet. Den tilsynshavende skulde være Raadgiver i Museumsanliggender. Med Hensyn til Udgravninger, der ere en videnskabelig Akt, som maa udføres af Fagmænd, skulde Nationalmuseet fatte Bestemmelse om, baade hvor og hvorledes Arbeider af denne Art skulle udføres.

Der blev herved kun foreslaaet, hvad der allerede i Løbet af 25 Aar var blevet en Regel. Den videnskabelige Undersøgelse i Marken havde hidtil alene været i Nationalmuseets Haand, og at dette Museum skulde have, hvad det har nødigt, blev allerede udtalt i Provindsmuseernes ældste Love. For Aarhus-Samlingens Vedkommende hedder det 1861: »Naar Selskabet kommer i Besiddelse af Gjenstande, som de offentlige Samlinger i Kjøbenhavn mangle og særdeles ønske at eie, vil det, forsaavidt der ikke ved Gaven er gjort Indsigelse derimod, afstaa dem imod til Gjengjæld at faa saadanne Gjenstande, som passe for dets Formaal«. I Indbydelsen til Oprettelsen af Museet af 30. Nov. 1860 siges der: »En Grundsætning for Selskabet er, at Museet for nordiske Oldsager i Kjøbenhavn imod Vederlag bør have de Stykker, som det maa ønske«. Love for Oldsagsamlingen i Viborg 1861 udtale: »Kommer Selskabet i Besiddelse af sjældne og vigtige Gjenstande, som fortrinsvis egne sig til Opbevaring i den store nationale Samling i Kjøbenhavn, vil det anse sig pligtigt til at aftræde disse til hin Samling, i al Fald mod at erholde andre Sager i Bytte«. I et Forslag til Love for Randers Museum 1873 hedder det paa samme Maade:

»Bestyrelsen er bemyndiget til at overlade det oldnordiske Museum i Kjøbenhavn Gjenstande, som dette maatte ønske«. At de andre Museer, som ikke have Love eller Statuter, have opfattet dette Forhold paa samme Maade, fremgaaer deraf, at flere af de allermærkeligste Fund i Nationalmuseet skyldes dem. Men ydermere foreligger der en meget smuk og for denne Sag vigtig Udtalelse af 10. Juni 1887 fra samtlige 7 Museer, som Svar paa en Forespørgsel fra Ministeriet, om de kunde slutte sig til Nationalmuseets Forslag til en Sammenslutning mellem Museerne. »Ligeoverfor den Beredvillighed«, hedder det, »hvormed forskjellige af Museerne allerede tidligere have imødekommet det kongelige Museums Ønsker med Hensyn til Overladelsen af flere interessante Oldsager, forvente Museernes Delegerede enstemmigt, at dette Tillidsforhold maatte kunne anses for fastslaaet, selv om Staten ydede Museerne et fast Tilskud, dog at forstaa saaledes, at disse forpligte sig til at overdrage det kgl. oldnordiske Museum gjennem Forhandling med dets Delegerede saadanne for Statstilskudet indkjøbte, sjældnere Oldsager, som han ved sine Besøg i Museerne maatte udpege som ønskelige for det kgl. Museum at erhverve«. Ogsaa de andre Punkter vedrørende Tilsynet med Anvendelsen af Statstilskudet og vedrørende Udgravninger gave Museerne deres Tilslutning, hvorefter Ministeriet affattede de Bestemmelser, overensstemmende med det fremførte, hvorpaa Forbindelsen mellem Museerne derefter har hvilet.

Siden da have 6 efterhaanden oprettede Museer bundet sig til de samme Bestemmelser, nemlig Vendsyssel Museum, Morslands historiske Museum, Herning Museum, Museet paa Koldinghus, Kjøge Museum, Bornholms Museum, og det yngste Museum, for Kalundborg og Omegn, har indsat i sine Love af 1911 den samme Bestemmelse, som et halvt Aarhundrede forud fik Plads i det ældste Provindsmuseums Love: »Museet er, om forlanges, forpligtet til, saafremt det faar Ting af fremragende Betydning, især i videnskabelig Hen-

seende, at afstaa disse til Nationalmuseet for Erhvervelsesprisen eller mod anden passende Godtgjørelse«. Denne Tilslutning til og Anerkjendelse af Nationalmuseet maa da siges at være baade grundfæstet og almindelig vedtaget. Naar 14 Museer omkring i Landet have sluttet sig sammen i en fælles Organisation til Samvirken med Nationalmuseet, da er dette et stærkt og smukt Udtryk for Følelsen af Fællesskab i Virksomhed og fælles Pligt overfor Hovedmuseet. Hos dette maa der da nødvendigvis findes en tilsvarende stærk Følelse af, hvad der skyldes, og hvad der maa ydes til dette Sammenhold. Et ret tydeligt Vidnesbyrd herom er det, at det aarlige Statstilskud, som Provindsmuseerne tilsammen kunne anvende til Indkjøb af Oldsager, efterhaanden er steget til 10,000 Kr., medens Nationalmuseet hertil kun har 3900 Kr. At dette Museum har taget Initiativet til og fortsat har anbefalet denne Fordeling af det Beløb, som Staten anvender i denne Retning, viser, at man her har havt videre Syn end for sit eget og rette Blik for de andre Museers Betydning for Helheden. Den store og stigende Fremgang for alle Led i den fælles Organisation, og ikke mindst for Nationalmuseet, under den forløbne, lykkelige Samarbeidets Periode ligger klart for alle, der blot have noget Kjendskab til Forholdene.

Saa er jo da alt meget godt, vil man sige, eller rettere: det er rentud ideale Tilstande, hvorunder vor Oldforskning lever og virker. Men høist mærkeligt dog, at denne frie Sammenslutning mellem saamange Faktorer kan opretholdes, uden at der fremkommer Rivninger og Modsætningsforhold, og det i en Tid, da Enighed og Fordragelighed ellers just ikke er sønderlig fremtrædende her i Landet. Oldforskningen danner da en Undtagelse i vort Samfund; men er det virkelig saa, at ved Sysselsættelsen med Oldtiden viger Selviskhed og Tvedragt fra Menneskets Sind, medens Aandshøihed og Retfærd drager ind? — Dette vel ikke; men sandt er det, at Oldforskningens Kreds ligger adskillig høiere end

meget andet af den omgivende Tilværelse. Meget skyldes Traditionen. Den brændende fædrelandske Aand, der i første Halvdel af forrige Aarhundrede frembragte Oldforskningen, har sendt sin Glød ned gjennem Tiderne. Paa Steder er den endnu meget stærk; men overalt ulmer den. Nationalmuseet føler den, hvor det under sin Virken naaer frem [1]. Det Museum, der som intet andet er skabt af Folket, af de mange enkelte lavt- og høitstillede, slutter man sig bestandig gjerne til: det rummer vor fælles Mindeskat fra fjærne Tider. De Mænd, der danne Provindsmuseernes Bestyrelse, komme med disse Følelser; samtidig med at de slutte sig til Provindsmuseet, knytte de sig ogsaa til Nationalmuseet. Intet Under da, at de have Samfølelse, og at det hele, hvor den gode, fædrelandske Aand raader, kan høine sig. Men desuden er det oftest Mænd af en egen Art, der slutte sig om Provindsmuseerne og træde ind i Bestyrelserne. Hvad der bringer dem hertil, er jo ikke Guld, ikke Ære eller personlig Fordel af nogensomhelst Slags. Det er Interesse, Offerberedvillighed, Hengivelse til en god Sag. Den som har kjendt og kjender Forholdene, ved, at der til denne Kreds hører ikke faa af de ædleste og bedste Mennesker, han har truffet i Livet. For saadanne Mænd falder det let og naturligt at holde sig klart af al den Ringhed, der kunde forstyrre Freden og skade Samarbeidet: saaledes indtager virkelig Oldforskningen en Undtagelsesstilling her i Landet. Men endnu klarere bliver det, naar man ser ud over Landene, hvor enestaaende smukt og dybt grundfæstet vor forhistorisk-archæologiske Organisation og Administration er blevet fra gammel Tid af.

Helt er den dog naturligvis ikke trængt igjennem. Der er jo andre Slags Mennesker; nogle holde sig udenfor Fællesskabet, og enkelte vilde helst ud af det. Det er de smaa »Urmagere«, som omtaltes ved Begyndelsen af denne Artikel; men nu sidde de oftest i Byerne, og mere krævende ere de

[1] Se herom: »Nationalmuseet hundrede Aar efter Grundlæggelsen«, udg. af Udvalget for Folkeoplysningens Fremme, 1907.

end tidligere. Just det største og bedste Seirværk vilde de gjerne have til Behandling, idet de trøste sig til nok at kunne faa det skilt ad — at samle og forene er overhovedet ikke deres Sag. Om end faa, maa ogsaa disse Mænd indføres her og have Lov til at faa Ordet.

Deres eget Museum er det, de ville, intet andet; den omgivende Kreds er deres Land, med det øvrige have de intet at gjøre. Nationalmuseet existerer ikke for dem; der er overhovedet ikke noget fælles Landsmuseum, men kun en kjøbenhavnsk Institution, der kan faa Lov til at gjælde for Byen og Omegn. »Naar man f. Ex. finder noget paa Kongens Nytorv, kan det jo komme hen i dette Museum«. Men som det nu er, staaer det som en fjendtlig Magt, der kun tager fra andre. Hvad der er kommet herhen gjennem hundrede Aar, skal tilbageleveres, og fremtidig »ikke et Stykke fra Jylland«. At omvendt de skulde afgive de sjældneste og bedste Sager, som de maatte faa i Hænde, vilde være den største Uret. Som om der ikke skulde være noget mærkeligt udenfor Kjøbenhavn! At man skulde reise derhen for at se Sagerne ude fra Landet! Tværtimod skulle baade Danske og Udlændinge nødes til at reise omkring til Byerne. Er maaske ikke Provindsmuseet en fritstillet Institution, der er ligesaa god som Nationalmuseet? ja, langt selvstændigere, idet det ikke har et Ministerium over sig. Eie de mon ikke Oldsagerne med fuld Ret; se, om man kan tage dem! Endnu er der dog Lov og Ret i Landet, og dermed ogsaa Ret til enhver Ydelse og Tjeneste fra Nationalmuseets Side; der er jo lønnede Embedsmænd, hvis Pligt det er at give Oplysning om Oldsagerne og deres Behandling. Lad dem blot arbeide og skrive deres Bøger, saa kunne de andre benytte dem. — De her gjengivne Ord ere formede efter Virkeligheden.

Alt for Kredsen eller Landsdelen, intet for Landet, og dette udtalt med al Aabenhjertighed. Det gamle Ord: »sit Fædreland skylder man alt«, gjælder ikke for Oldsagerne. For deres Vedkommende melder man sig ud af Landet; det

skal opløses i et stort Antal selvstændige archæologiske Smaastater. Meget vel; derved er intet at gjøre, ialfald ikke andet end at tale, som det sker ved disse Blade. Derefter maa der ventes, indtil man kommer til Besindelse.

Ialfald en alvorlig Overveielse maa dog Sagen faa paa det Tidspunkt, naar Kredsmuseet kommer til det Land, hvoraf det har udmeldt sig, og begjærer Penge til at fremme de stedlige Oldsag-Interesser. Thi Svaret vil da lyde, at dette kun opnaaes paa Betingelse af, at man i Gjerning anerkjender, at man hører til dette Land, og at man stiller sig i rette Forhold til hele Landets Museum ved at lade dette tilfalde de Oldsager, som have »særlig Betydning, navnlig i videnskabelig Henseende«. Saaledes lyde Ordene i Ministeriets herom fastsatte Bestemmelser.

Her fremkom Ordet »videnskabelig«, for hvilket der ikke har været Brug i hele den forudgaaende Fremstilling. Forholdet mellem Museerne er blevet udredet helt tilbunds uden dette Ord. Ærlig talt er det blevet holdt tilbage saalænge som muligt, fordi det i vore Dage ofte regnes for noget slemt, skjøndt det dog ikke betegner andet end: den største Grundighed og Nøiagtighed, fuldstændig Sagkundskab og udlært Færdighed i at benytte alle de Midler og Maader, hvorved Sandheder udfindes og bevises, ligefra Iagttagelse og Tænkning til mekaniske Instrumenter. Forsaavidt kunde der godt sluttes, uden at det efterses, hvad dette mistænkte Ord betyder for Museerne; thi Resultatet bliver ikke derved forandret. Men undlades bør det dog ikke, fordi det vigtigste Bevis for Rigtigheden af det fremførte da vilde mangle, og i det hele det vigtigste, der overhovedet er at sige i denne Sag.

Det er ingenlunde saa, at Videnskaben skiller Nationalmuseet fra Provindsmuseerne; meget snarere, som vi til Slutning skulle se, knytter den dem uadskillelig sammen. Provindsmuseerne blive efterhaanden mere og mere videnskabelig prægede; nogle ere det allerede, endog i høi Grad og paa den smukkeste Maade. Fremdeles kan der omkring ved

Museerne være, og der er nu og har været Videnskabsdyrkere, som studere grundig og fremme Faget. Ofte kan dette vel ikke hænde, og bestemt paaregnes kan det ikke, idet Bestyrelsesmedlemmerne jo som Regel have en anden Livsvirksomhed, og idet Videnskaben i vor Tid ikke er lettere overkommelig end, at et helt Liv ikke forslaaer til at naa igjennem. Dette er det imidlertid ikke, som danner Forskjellen mellem Provindsmuseerne og Nationalmuseet med dets Fagmænd. Mere eller mindre Videnskabelighed er der, eller kan der ialfald være hos alle Parter.

Sagen ligger anderledes og det saa grunddybt, at det egentlig er ganske misvisende at bruge samme Ord »Museum« om Institutionerne omkring i Landet og om Nationalmuseet: i rigtig Følelse heraf var det vistnok, at man i Begyndelsen stillede »Oldsagsamlingen i Viborg« og »Den antiqvariske Samling i Ribe« ved Siden af det allerede gamle »Museum« i Kjøbenhavn. Havde man opretholdt saadanne forskjellige Betegnelser for de mange Samlinger og det ene Museum, vilde der ikke saa let være indløbet den Feiltagelse, at de helt igjennem ere ensartede Institutioner; det ere de nemlig ikke.

For en Del er Nationalmuseet vel ganske det samme som Provindsmuseerne, nemlig en Samling; Forskjellen er kun, at den ene er bestemt for hele Landet, de andre for de forskjellige Steder og Omraader. Alle tilsammen ere de, hvad man kunde kalde offentlige Skuesamlinger, men ved Siden heraf tillige Studiesamlinger af lignende Art som de offentlige Bibliotheker, hvori der opbevares og tilrettelægges, hvad der behøves til Studiet. Ogsaa med Hensyn hertil er det kun det større eller mindre Omfang, som danner Forskjellen mellem Museerne; en Væsensforskjel er der ikke. Men ved Siden heraf er Nationalmuseet noget væsentlig andet og mere — man kunde sige: et Laboratorium eller en Produktionsanstalt til Fremstilling og fortsat Tilvirkning af et Fabrikat, der uddeles til Forbrugere i Ind- og Udland. Dette Fabrikat er Oldtidskundskab. Nationalmuseet er et Slags

Seruminstitut, og Serumet er Oldtidskundskab. Tillige, saaledes som det maa være i en første Rangs Produktionsanstalt, foretages der bestandig Arbeider og gjøres Forsøg for at finde nye og bedre Methoder til Fremstilling af Fabrikatet og til selve dettes Forbedring. Nationalmuseet er et Produktions- og et Forsøgslaboratorium.

Dette har det været gjennem over hundrede Aar. Saaledes anviste den geniale Rasmus Nyerup ved dets Grundlæggelse, at det skulde være. De to store Forskere Chr. J. Thomsen og J. J. A. Worsaae udvandt i dette Museum den gode Viden, det ædle Produkt, som skaffede Anstalten en trofast Kundekreds. Senere er der bestandig i Museet blevet fremstillet ny og bedre Viden om Oldtiden. Alle Museets Mænd gjennem 3—4 Generationer have deltaget i Produktionsarbeidet, det vil sige i Forskningen; ogsaa bleve de alle Forfattere, der bragte Resultaterne helt ud til Forbrugerne.

Dernæst er det at bemærke, at alt, hvad der her i Landet er præsteret af virkelig ny eller bedre Viden om Oldtiden, er blevet fremstillet i selve Nationalmuseet, eller, for en lille Del, dog under stærk Benyttelse af, hvad der her forud var frembragt — der tænkes herved navnlig paa Mænd som F. Sehested og E. Vedel. Fra alleslags Fortyndelser, Extrakter og Tilsætninger til andet, som det behøves til Foredrag, Blade, Ugeskrifter, Lexika, Samlearbeider o. lign. kan der ses bort; dette henhører under Udnyttelsen af Fabrikatet, ikke under Frembringelsen. Produktionen af Viden er kun foregaaet i og ved Nationalmuseet, og uden dette Laboratorium kan man intet fremstille. Det vilde være som at tilberede Difteritisserum udenfor det særlig dertil indrettede Institut, som at forlange, at Kjøbenhavns nye Soyakage-Fabrik skulde frembringe sit Produkt, uden at der tilførtes den Bønner fra Mandschuriet. Thi paa tilsvarende Maade fremstilles Oldtidsviden af Oldsager. Uden dem kan man dels lave Phantasier, dels nye Bøger af gamle — begge Dele sker ikke ualmindelig — men ikke Kundskab. Og hertil behøves der en stor Masse

af det bedste Oldsagstof. Meget betegnende fik Rasmus Nyerup intet ud af det Museum, han havde grundlagt, skjøndt han tydelig saa, hvorledes det skulde benyttes. Det var endnu for lille. Hans Efterfølger Thomsen fandt under Museets fortsatte Vækst de første store Resultater; men dermed maatte han indstille Virksomheden. Stoffet forslog ikke til mere. Men det tiltog, og Worsaae blev den store Forsker. Senere er Tilførslen tiltagen i et Omfang, der langt overgik Forventningen, og hermed har Produktionen faaet sin bestandig stigende Udvikling. Jo større og bedre Museet er, desto mere Viden kan der fremstilles, og kan der tilføres nyt og mere brugeligt Materiale, da er der Mulighed for at forbedre Fabrikationen og udvikle den i ny Retning.

Men dette bedre Materiale, disse sjældne Oldsager, hvoraf der kan gjøres ny Oldtidskundskab, kommer til enhver Tid frem i ringe Mængde, og kun med Aars Mellemrum et helt ukjendt archæologisk Radiumstof. Hvor sjældne disse Sager af stor national og videnskabelig Betydning i Virkeligheden ere, vil fremgaa af, hvorlidet der er afgivet f. Ex. af Randers Museet gjennem en lang Aarrække. I Aarene 1891—1910 har dette Museum modtaget et Statstilskud af 1000 Kr., ialt 19,000 Kr., der har kunnet anvendes til Indkjøb af Oldsager. Men i disse Aar er der kun blevet afgivet Sager til Beløb 415 Kr., hvilket Beløb Nationalmuseet efterhaanden har godtgjort ved Afgivelse af andre Museumsgjenstande. Af Sager, der behøvedes af Nationalmuset, er der altsaa til Randers Museum kun indgaaet for gjennemsnitlig c. 22 Kr. om Aaret. Det lidet, der saaledes fremkommer, som er af Betydning for det videnskabelige Laboratorium, maa bringes derhen, hvor Produktionen foregaaer, hvor Methoderne kjendes, hvor det erfaringsmæssig vides og bedst kan forudses, hvilken Betydning de nye Stoffer kunne have ved Siden af de gamle for Forbedring af Fabrikatet eller mulig for Opdagelse af noget helt nyt.

Ved disse Lignelser, der til Sagens lettere Forklaring ere

hentede fra det daglige Liv, er der peget paa det Hovedpunkt, hvori Nationalmuseet skiller sig fra Provindsmuseerne. Det store Museum er en Statsinstitution til Fremstilling af Oldtidsviden, udstyret med hvad dertil behøves og med den gamle Institutions Erfaring. Den har bestandig vist sig meget produktionsdygtig; ingen Konkurrence har — desværre — kunnet spores. Der ses da ingen Grund til at oprette nye Anstalter. Landet er ogsaa for lille hertil; men navnlig ere de Gruber, hvorfra de brugelige Stoffer fremkomme, for faa til, at endnu een saadan Anstalt kunde holdes igang. Og tænker man paa, at der skulde være flere, endog mange — helt ned til Sognemuseer, saa vilde hele Produktionen gaa istaa.

Vi ere da ad denne Vei komne til samme Resultat som foran, til samme Princip, som fastsloges ved Oprettelsen af de første Provindsmuseer, og som ialt 14 Museer indtil det sidst oprettede have godkjendt: Oldsager af større Betydning, navnlig i videnskabelig Henseende, skulle indgaa i Nationalmuseet. I samme Grad som dette Museum hæmmes i sin Virksomhed ved, at man splitter det brugelige Stof, vil man hæmme Videnskabens Udvikling, og skulde dette tage større Omfang, vilde Oldforskningens Fremadskriden umuliggjøres.

Men af det her udviklede følger ogsaa, at det meget Stof, som Videnskaben ikke behøver, og hvoraf den forud har nok, ikke skal ind i Laboratoriet, hvor det vilde være overflødigt og kun til Besvær. Det skal blive i Museerne omkring i Landet, hvor det, ogsaa set fra videnskabeligt Synspunkt, har sin store Betydning. Det kan vel ikke afgive Grundlag for en Forskning, der kunde yde betydelige Resultater, men vel for et Studium, der kan føre ind i Videnskaben. Gjennem Museerne omkring i Landet kan der saaledes søges en Indledning til det Arbeide, som i videre Omfang kun kan udføres i Nationalmuseet. Ja! Hænde kan det ogsaa, at man ude i Landet først faaer Øie paa et nyt og vigtigt Punkt, at man ser rettere og forstaaer bedre, saaledes at Stødet derfra gives til betydningsfulde Fremskridt. Men Ordet Viden

skab danner da ikke Skjel mellem Museerne, tværtimod det forener dem alle til een stor videnskabelig Helhed. Baade Nationalmuseet og adskillige af Provindsmuseerne vilde i dette Øieblik kunne afgive en meget stærk Erklæring om, hvormeget man i videnskabelig Henseende skylder hinanden.

Naar det her siges, at vor Oldforskning gaaer istaa, dersom det videnskabelige Stof bliver spredt over Landet, da vil man mulig tænke dette overdrevet. Man vil indrømme, at Udlændinge ikke længere ville kunne give sig af med vore Oldsager paa første Haand. Tiden vil ligefrem ikke tillade det, naar Oldsagerne ikke ere tilgængelige i et Hovedmuseum. Der er saa meget at gjennemarbeide i de archæologiske Centrer omkring i Europa, at det er givet, at Tid ikke vil kunne afses til at reise om til Smaasamlinger paa mange Steder i Danmark. Udlændinge vilde paaskjønne de rare gjennemgaaende Tog og reise lige til Stockholm, naar de vilde studere nordiske Oldsager. Men det generer ikke Adsplittelsesmændene, om Danmark ved ikke at have et Hovedmuseum traadte ud af Kulturfolkenes Række; de have overlegent afgjort denne Sag ved det bevingede Ord: »Vi samle ikke Oldsager for Udlændinge, men for Landets egne Børn«. For disse, mene de, at Forskningen ikke vil gaa istaa, fordi det videnskabelige Stof er spredt over Landet. Vel vil det jo tage Tid og blive dyrt at studere Sagerne paa de mange Pladser. Men dertil kan der ikke tages Hensyn: det gaaer kun ud over Videnskabsdyrkerne; Forskningen behøver ikke at standse.

Jo, netop. Uden en omfattende, saa at sige fuldstændig Samling af det videnskabelige Stof ingen fremadskridende Forskning. Dette gjælder den forhistoriske Oldkyndighed ganske anderledes end de øvrige beslægtede archæologiske Fag. I Forhistorien bestaaer nemlig hele Stoffet af synlige Sager, der foreligge i umaadeligt Antal — alene for Nationalmuseets Vedkommende maatte der nævnes et Tal som hundrede Tusinde. For største Delen ere disse Sager ikke af betydeligere Størrelse, i sig selv uanselige, ikke med meget

fremtrædende Træk, vanskelige at fastholde med Hensyn til Ejendommeligheder og Forskjelle, meget af det end ikke til at afbilde. For at dette Stof kan benyttes til Fremstilling af ny Viden, maa det holdes stadig liggende sammen i rette Orden og let opfatteligt for Øiet. Ingen menneskelig Hukommelse vilde formaa at holde dette Stof sammen, og ingen Hjerne vilde strække til ved Behandlingen, naar det var splittet og kun kunde tages i Øiesyn enkelte Gange paa Reiser og med Mellemrum. Husk, at alt, hvad der skal benyttes til at lade den fjærne, døde Oldtid gjenopstaa af disse søndrede Rester, skal ind gjennem Øiet og ramme Aanden, helst i et lykkelig inspireret Øieblik, efterat den lange, brydsomme Gjennemarbeidning er tilbagelagt — thi saaledes er det, at de mærkelige, levende Tidsbilleder, hvorom der nu læses i Folke- og Skolebøger, ere blevne til, og endnu den Dag i Dag blive dannede. Er der ikke i et Hovedmuseum truffet omfattende Foranstaltninger til, at Menneskets Øie rent ud physisk kan omfatte det meget, og dets Aand kan opfatte det, da vil Forskningen, nu da det let sete er fundet frem, og da det øvrige ligger dybt og skjult, blive nødt til at standse.

Men ligesaa meget af anden Grund er det, at ny Viden kun kan skabes i det store Museum. Da Grundlaget for denne Viden er Sager, som komme fra Jorden, og da de kun for en Del kunne tilveiebringes ved planmæssig Gravning, dog selv dette nødvendigvis langsomt i Aarenes Løb, men for en ligesaa stor Del skyldes tilfældige Fund, saa kommer dette Stof kun frem lidt efter lidt og stykkevis, saaledes at det ogsaa kun efterhaanden lader sig opfatte og tyde. Museet er det Sted, hvor dette nye Videns-Stof henligger paa Expektance. Men medens det saaledes ligger paa Forventning, ligger det ogsaa til Udfyldning og Forøgelse, til Bearbeidning og Forstaaelse. I Museet reise sig de nye Spørgsmaal; den nye Viden arbeides frem. Sagerne finde efterhaanden deres rette Plads efter Tid og indre Forhold; der søges

og graves for at skaffe det nødvendige Supplement; der samles uafbrudt ind fra Provindsmuseerne og fra private Samlere, som redebon støtte Museets Bestræbelser. Og en skjønne Dag springer den nye Viden frem fuldt bevist, fra den Anelses- eller Formodningsbaggrund, hvorpaa den først er skimtet: en Omordning maa foretages i Museet, en Afhandling skrives, nye Træk indføres i den Oldtidsfortælling, som naaer ud i Landet. Der har i Museet været arbeidet fortsat herpaa i 10—20—30 Aar; hurtigere kan det ikke gjøres. Til enhver Tid er der en Række Forhold, hvorpaa der arbeides af al Magt, under Benyttelse af enhver Chance, for at bringe dem fremad. Saaledes gjøres Fremskridtet; men Betingelsen er, at de paagjældende Oldsager holdes samlet for Øie gjennem Aarene: liggende sammen synlige for Fagmænd fra Ind- og Udland, for Kolleger fra Provindsmuseerne og for Privatsamlere, og først og sidst for den, der særlig beskjæftiger sig med Spørgsmaalet, bliver Sandheden ligefrem seet frem af dem. Skulde der opregnes, hvilke betydningsfulde Forhold der paa denne Maade ere blevne til for dens Øie, som skriver disse Blade, hvilke store Omraader i Museet, der ikke existerede i hans Ungdom, da vilde Rækken blive lang. Et Indtryk deraf vil man hurtig kunne skaffe sig ved at sammenligne et gammelt Museumskatalog med et nyt. Men havde Oldsagerne ikke i Hovedmuseet ligget paa Forventning, havde de ikke kunnet ses sammen, havde Stoffet ligget spredt omkring i Landet i mange Museer, da er det høist tvivlsomt, om noget af det var kommet frem. Uden det store Museum intet Fremskridt for Videnskaben.

Dette gjælder jo ikke vort Land alene. Overalt har den forhistoriske Archæologi reist sig fra store Centralmuseer, og dette Fags høiere eller ringere Stilling omkring i Landene beroer ligefrem paa, om et Hovedmuseum er blevet grundlagt tidligere eller senere, og paa, hvilket Omfang og hvilken Betydning det har kunnet faa. Men vort Nationalmuseum er det ældste; mere eller mindre direkte har det været For-

billedet for dem alle. Er det da virkelig muligt, at der her i vort Land findes Folk, som ville stræbe Nationalmuseet efter Livet? Kan Uvidenhed, Uforstand og Snæverhed føre saa vidt? Disse tydelige Ord maa udtales i denne Sag.

Imidlertid er det ganske heldigt, at der saaledes engang bliver Leilighed til at fremdrage, at den danske Samlings Oldtid indtager en ganske eiendommelig Stilling i Nationalmuseet, idet den er ikke blot en almindelig Skuesamling og en Studiesamling, men først og fremmest et Statslaboratorium og en videnskabelig Produktionsanstalt. At der maa anvendes disse andetstedsfra hentede Betegnelser, viser, hvor særlig denne Samling i Virkeligheden staaer. Der vides ikke at være nogen anden lignende Institution, der saa bestemt og saa fremtrædende har til Opgave at fremme et vist Videnskabsfag. Herpaa beroer det, at der skyldes denne Samling særlige Hensyn. Det gjælder ikke for Nationalmuseets ethnographiske Samling og Antiksamlingen. Til dem kræves intet afgivet fra Provindsmuseerne; der kan paa disse og overhovedet paa alle Kunstens, Industriens og Naturens Omraader — om den danske Samlings historiske Del er foran talt — modtages enhver Forøgelse, som der byder sig Mulighed for at tilveiebringe, uden at der gjælder nogen Forpligtelse overfor Nationalmuseet.

Som Forholdene gjennem Aarene have ordnet sig mellem Nationalmuseet og Provindsmuseerne under Tilslutning fra begge Sider, ere de tilfredsstillende og pege de fremad i den rigtige Retning. Fortiden viser, at det er Sammenslutningens Vei, man skal gaa, og ikke Isolationens. Nye Led ville blive indføiede til yderligere Sikring af Forbindelsen, saaledes at Hovedmuseet og Bimuseerne bestandig mere komme til at danne en velorganiseret Helhed, hvori hvert af dem faaer sin rette Andel i Fællesvirksomheden under Feltraabet: enhver sit.

Nationalmuseet, Juni 1912. *Sophus Müller.*